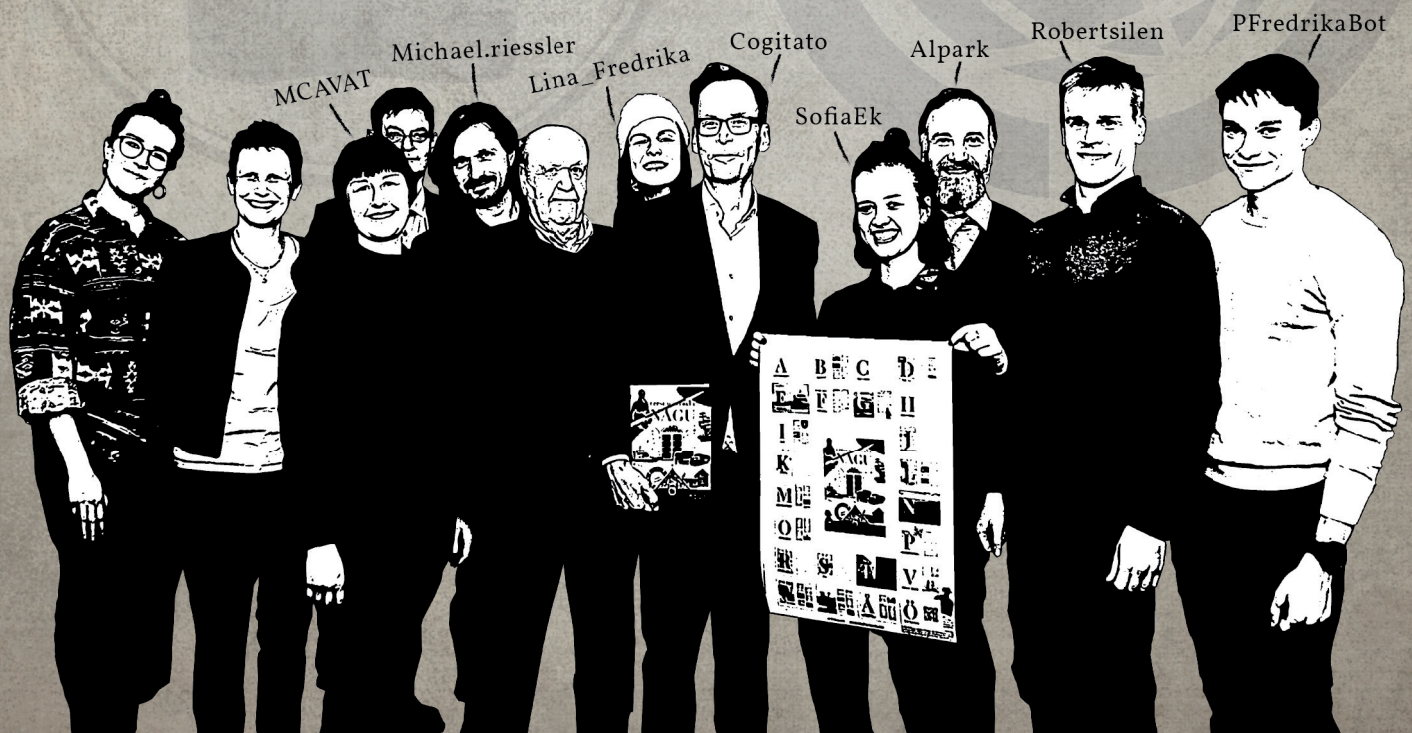

DET SVENSKA FINLAND PÅ WIKIPEDIA

Suomen ruotsalaisuus Wikipediassa | Swedish Finland on Wikipedia | Das schwedische Finnland auf Wikipedia | La Finlande suédoise sur Wikipédia | Шведская Финляндия в Википедии

OM FREDRIKA RUNEBERG

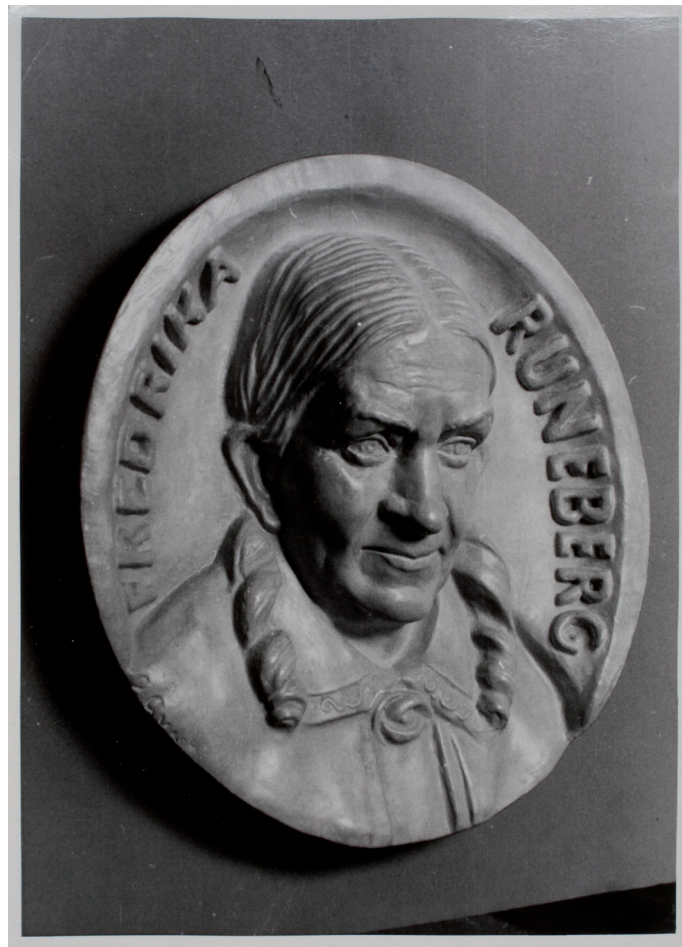
Varför Fredrika? Allt emellanåt får vi frågan om varför vi valt att kalla vårt projekt just Fredrika.

Orsaken är enkel: Namnet Fredrika är enkelt att skriva, på svenska och andra språk. Kort, svenskt och enkelt att minnas.

Vi talar inte om *Fredrika Bremer* (född 1801 på Tuorla i Pikis socken) utan om *Fredrika Runeberg* (född *Tengström*, 1807 i Jakobstad).

Fredrika Runeberg är en värdig förebild för Projekt Fredrika. Vi citerar ur hennes artikel på Wikipedia:

- ▶ Hon var **nyfiken** och kunskapstörstig: *Fredrika lärde sig läsa då hon var 5 år.*
- ▶ Hon var **språkkunnig**: *I Salmbergsska flickpensionen i Åbo lärde hon sig tyska, franska och engelska.*
- ▶ Hon utförde **sin tids Wikipedia-arbete**: *Hon anses vara Finlands första kvinnliga journalist. I Helsingfors Morgonblad publicerade hon egna stycken, översatte artiklar från andra språk och svarade för korrekturläsningen. Därmed blev hon Finlands första kvinnliga tidningsredaktör.*
- ▶ Hon reagerade på skevheter och **missförhållanden**, i hennes fall rörande kvinnans roll: *Hon anses vara den första kvinnliga författaren som kritiskt analyserat kvinnans ställning i hem och samhälle.*
- ▶ Hon skapade texter på **svenska**, som av andra anpassades till **andra språk**: *Fredrika Runeberg skrev 1843 historieromanen Fru Catharina Boije och hennes döttrar. Romanen översattes till finska och tyska.*
- ▶ Hon anpassade texter skrivna på **andra språk** till **svenska**, och hon redigerade texter skrivna av andra: *Hon hjälpte sin make i hans arbete som redaktör genom att översätta utländsk litteratur och skriva små berättelser och efter hans död redigerade hon hans efterlämnade skrifter.*
- ▶ Hon är bekant för sina **samhällsinsatser**: *Hon grundade 1845 finsk läseförening för att Borgåfruarnas kunskapsnivå skulle höjas.*

På Wikipedia

- ▶ sv.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Projekt_Fredrika
 - ▶ sv.wikipedia.org/wiki/Användare:PFredrikaBot
- Cogitato Lina_Fredrika Alpark SofiaEk Robertsilen

Utanför Wikipedia

twitter.com/projektfredrika
[instagram.com/projektfredrika](https://www.instagram.com/projektfredrika)
[facebook.com/projektfredrika](https://www.facebook.com/projektfredrika)

Kontaktuppgifter

Projekt Fredrika r.f.
info@projektfredrika.fi
<https://projektfredrika.fi>

Koder

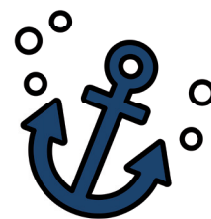
FO-kod 3082023-7
 FI32 4055 0016 925 35

Impressum

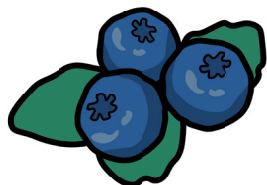
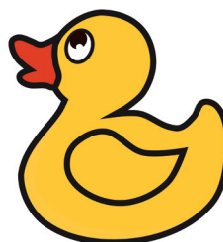
Fotografier: Sofia Ek, @fiaofotograf, Wikipedia: SofiaEk, SLS (Fredrika Runeberg), Ankaret och segelbåten CC BY 4.0, av Sofia Ek, på förlaga av Vincent Le Moign
 Ombrutet i InDesign, typsnitt Vollkorn och Open Sans
 Copyleft 2020 Projekt Fredrika r.f., CC-BY SA 4.0
 Tryckt i Tyskland, feb 2020
 Flyeralarm.fi, Würzburg

INNEHÅLL

2. **Kontaktuppgifter; impressum**; varför vi valt att uppkalla oss efter Fredrika Runeberg
3. Styrelseordförandens **översikt**
4. Vårt **ändamål**
5. Hur Projekt Fredrika **uppstod**
6. Disney vs. Nagu: Om värdet av **öppen data** för kulturell överlevnad
8. **Wikidata**: Grunden för vår gemensamma digitala

- världsbild
11. Fredrika utger **tryckta böcker**
 12. **Fredrikas lupp** analyserar artiklar och automatiserar ändringar
 14. **Verksamhetsplan** 2020
 15. Wikipedia, fria verk och **upphovsrätt**
 16. **Bokslut**
 17. **Stadgar**
 18. Porträtt av några Fredrikor
 19. Fredrika i **pressen** och vimlet

STYRELSEORDFÖRANDENS ÖVERSIKT

Projekt Fredrika r.f. är en förening grundad i december 2017, med syfte att främja intresset för och tillgången på täckande och korrekt information om **det svenska i Finland** på Wikipedia och andra webbplatser med öppen data, **på svenska och andra språk**.

Varför? Wikipedia är den överlägset mest anlitade källan för vederhäftig information på Internet. Det som inte syns på Wikipedia, det faller i glömska. Å ena sidan är Wikipedia är den mest pålitliga källan, både i allmänhetens ögon och enligt objektiva jämförelser. Å andra sidan finns det stora luckor i representationen av det svenska Finland, på svenska och andra språk. Eftersom Wikipedia är baserat på öppna licenser och kan redigeras av allmänheten, är det möjligt att rätta till situationen. Fredrikas mål är att fylla luckorna och höja kvaliteten.

Föreningen fick sitt genomslag 2019, med sin första heltidsanställda funktionsnär, finansierad med understöd av Svenska Kulturfonden, Konstsamfundet och Svenska Folkskolans Vänner.

Föreningen utgav under 2019 sin första bok, **Uppslagsverket Nagu**, med ett understöd av Sparbanksstiftelsen i Nagu. Bo-

ken är helt baserad på artiklar i Wikipedia, och är avsedd att statuera exempel för utgivandet av andra uppslagsverk om det svenska Finland. Utgivandet föregicks av en uppställning av de totalt ungefär 1400 Nagu-relaterade artiklar som publicerats på Wikipedia.

Hittills har föreningen endast kunnat skrapa på ytan av vad som behöver göras för att det svenska Finland ändamålsenligt ska avbildas på Wikipedia:

► **Fredrikas lupp** är ett Python-program som kartlägger artiklarna på Wikipedia, på svenska och andra språk: Vilken kvalitet har artiklarna? Hur ofta läses de? Syftet är att hitta de största luckorna, som bör fyllas först.

Under 2019 har Projekt Fredrika utvidgat luppen, så den inte bara läser utan också skriver. Den är en **bot**, som under året möjliggjort halvautomatisk editering av tusentals artiklar om det svenska Finland.

► **Wikidata** är den gemensamma basen för de olika språkversionerna av Wikipedia. Wikidata kan läsas av människa och maskin, och Projekt Fredrika har 2019

Det som inte syns på Wikipedia, det faller i glömska.

identifierat Wikidata som det mest centrala verktyget för systematiskt höjande av kvaliteten på informationen om det svenska Finland på Wikipedia.

► **Lärdomarna** av vad vi hittills gjort och det **nätverk** av kontakter vi byggt upp inom det svenska Finland och inom Wikimedia-världen gör att vi med iver och handlingskraft ser fram emot verksamhetsåret 2020 som ett avgörande år för Projekt Fredrika.

Projekt Fredrika bygger på det som gjorts förr och görs nu i det svenska Finland. Vi tillför närvaro med öppen data.

Nagu den 15 februari 2020

Kaj Arnö
Styrelseordförande

ÄNDAMÅLET MED PROJEKT FREDRIKA

Ändamålet med »Projekt Fredrika» är att förstärka **kunskapen** och öka bildningen om det svenska Finland, via en förbättring av innehållet i Wikipedia, både till mängd och kvalitet.

Varför Wikipedia?

Wikipedia är idag den centrala källan till högkvalitativ, trovärdig information för de bildade massorna, inom Svenskfinland, nationellt och internationellt. När Wikipedia lanserades 2001 var kvaliteten till en början tveksam, men Wikipedia kom att växa till världens femte största webbplats, efter Google, Youtube, Facebook och kinesiska Google-motsvarigheten Baidu, men före Twitter, Amazon, Ya-

Informationen om det svenska Finlandska finns där folk söker.

hoo och Instagram. Wikipedias betydelse för opinionsbildning och utbildning kan föga överskattas, i kampen mot okunskap och falska nyheter.

Varför Projekt Fredrika?

Som ett resultat av »Projekt Fredrika» ska **kvantiteten** och **kvaliteten** av informationen i Wikipedia förbättras, på svenska och övriga språk, rörande artiklar med koppling till det svenska i Finland (personer, orter, organisationer, kulturyttringar etc.). Den ökade och breddade kunskapen avses förbättra **självkänslan** inom det svenska Finland, samt öka **förståelsen** och **intresset** för svenskan som minoritetens nationalspråk i Finland, inom det finska Finland, i Sverige, i övriga grannländer, i Europa och världen.

Vi ser oss hålla på med ett **bildningsprojekt** och **mediaprojekt**, kring kultur, musik, litteratur, publicistik, bildkonst och teater. Vi ser oss hålla på med 2020 års motsvarighet till 1882 års utgivande av "skrifter till den svenskspråkiga befolkningen i Finland".

Behovet av information om det svenska Finland

Bakgrunden: Digitaliseringen förändrar fundamentet för kunskapen om det svenska i Finland.

Den allmänna kunskapsbasen om det

svenska i Finland – den minsta gemensamma nämnaren, det som man kan räkna med att folk känner till – urholkas och förflyktigas. Tyngdpunkten flyttas från det tryckta ordet till nätet, från den under en lång tid inlärd kunskapen till den för det aktuella ändamålet sammanslagna. Före nätets tider måste man gå till bokhyllan eller biblioteket och slå upp, nu förlitar man sig långt på de källor som finns lätt tillhanda.

Visionen: *Take-away-upplysning, just när folk stöter på den.*

Förr var det skolböcker och uppslagsverk som upplyste allmänheten, permanent. Idag behöver allmänheten nya sätt att upplysas om och om igen, just där dess uppmärksamhet råkar fokuseras.

Metoden: *Korrekt och riklig information, just där folk letar.*

Tillhandahåll täckande och korrekt information om det svenska i Finland där den moderna bildade allmänheten letar: på Wikipedia.

Målet utåt: *Skapa förståelse och acceptans för det svenska i Finland, via objektiv kunskap.*

Det heter »*Tue Gutes und rede darüber*». För Fredrika är det del två som gäller: att tala om det goda som gjorts och som görs på svenska i Finland.

Det finns forskning (jfr. *Puhut sie ruot-sia? – tutkimus suomenkielisten asienteista ruotsin kieleen ja ruotsinkielisiin* 21.11.2017 av Ville Pitkänen och Jussi Westinen) som påvisar att *okunskap om finlandssvenskhet* (historia, arv, kultur) *är den största bakomliggande orsaken till att majoriteten har svårt att acceptera och värna om det svenska i Finland*. Enkelt tillgängliga, seriösa fakta kunde råda bot på detta.

Avväjningsseger: *Kompensera andra domänsförluster med nya inmutningar på Wikipedia.*

Svenskheten är på defensiven. Ett antal svenska rum har utrymmts under de senaste årtiondena, till förmån för finska, engelska och ryska, i allt från gatubilden till umgänget. Nu har vi chansen att erövra ett antal nya rum, på den mest värdefulla virtuella fastigheten, mätt i inflytelse över den bildade allmänhetens opinion: Wikipedia.

Erövrandet sker inte på någon annans bekostnad. Att vi skapar och förbättrar många artiklar om det svenska Finland är på intet sätt bort från någon annan.

Väl kuraterad information på Wikipedia kan förvandla **eftersläntare** (som glöms bort) till **förebilder** (som koma ihåg).

Fredrika som en del av Wikimedia-rörelsen

Projekt Fredrika agerar på Wikimedias villkor.

Alla får redigera information på Wikipedia. För att garantera möjligast hög kvalitet på artiklarna har Wikipedia skapat högt utvecklade processer, som varierar något från språk till språk. Projekt Fredrika och dess medarbetare är måna om att skapa och upprätthålla ett gott rykte bland andra redaktörer. Vi vill vara modiga men ödmjuka. Vi är inte rädda för att göra små misstag, men vi vill rätta till dem och inte göra om dem.

Vi bearbetar information på tre ställen som förvaltas av Wikimedia Foundation: ► **Wikipedia** är själva uppslagsverken. De finns på olika språk, och vi arbetar inte bara med svenska Wikipedia, utan också med andra språk. Finska och engelska är under inga omständigheter de enda övriga språken Fredrika engagerar sig på. ► **Wikimedia Commons** är förrådet av bilder och ljud, som är gemensamma för de olika språkversionerna. ► **Wikidata** är metadatat som kopplar ihop informationen mellan de olika språkversionerna.

HUR »PROJEKT FREDRIKA» UPPSTOD

Samtliga medlemmar i Projekt Fredrika r.f. har givetvis flitigt använt Wikipedia som läsare. Var och en av oss har på olika vis utvecklats till redaktörer.

Kaj Arnö hade under årens lopp av olika anledningar gjort några redigeringar i olika delar av Wikipedia, och omedvetet skapat grogrunden för att bli initiativtagare till Projekt Fredrika. Dels byggde Wikipedia ursprungligen på databasen MySQL (och Kaj arbetade 2001–2008 för MySQL AB) och numera på databasen MariaDB (och Kaj är en av grundarna till MariaDB Corporation, och numera VD för MariaDB Foundation). Dels hade Kaj kolleger och bekanta som jobbade som Wikipedia-redaktörer. Dels bygger Wikipedia-arbete på en kombination av kunskaper i IT (som är Kajs yrke) och i humaniora (som Kaj är nyfiken på). Dels kräver Wikipedia att man producerar text; Kaj har i tio år varit kolumnist i Forum för ekonomi och teknik, och i fem år på Svenska Yles kultursidor.

Impulsen till grundandet av Projekt Fredrika kom i form av **helig upprördhet**, och vi tror att varje passionerad Wikipedia-redaktör måste gå igenom sin egen fas av helig upprördhet, för att motiveras att skriva på Wikipedia. I Kajs fall var det fem tavlor av två finlandssvenska konstnärer som gav impulsen. **Jon Oscar Esti** och **Marius af Schultén** stod det på tavlorna Kaj hade ärvt, och i sin nyfikenhet ville Kaj bilda sig. Givetvis via Wikipedia. Men nej! Bägge dessa uppenbart finlandssvenska konstnärer hade fullgoda sidor på finska Wikipedia, men inget på svenska Wikipedia. Impulsen var född: här råder ett missförhållande som måste rättas till. Det svenska Finland är uselt avbildat på ett forum där dess stjärna borde lysa klart, på Wikipedia.

Uppgiften är så omfattande att arbetet måste utföras med avlönad personal, insåg Kaj genast. Och det svenska Finland borde ha ekonomiska resurser i form av fonder som kan bistå med medel.

Kaj talade med sin mångårige kollega och vän **Ralf Wahlsten**, kusin till **Henry Wiklund**. Introduktioner skrevs, och *Stiftelsen Tre Smeder* beviljade ett första stipendium om 10.000 €. Denna ansökan hade gjorts av **Robert Silén**, Kajs forne kollega på MariaDB Corporation.

Projekt Fredrika förankrades tidigt i Nagu. **Matilda Åberg** kom med, som arbetat med sociala medier i Nagu tillsammans med Kaj, och som framgångsrikt ansökte om nästa bidrag, 20.000 € av *Sparbanksstiftelsen i Nagu*, för förbättring av artiklarna om Nagu. Detta arbete utfördes i sin tur av **Anna Franzén**, och under det

arbetet lärde vi oss mycket konkret om hur Projekt Fredrika bäst engagerar personer, om hur redaktörsarbetet lämpligen läggs upp och om hur man väljer rätta förebilder för sina artiklar. Anna var också den som ledde det konkreta arbetet med ansökningen av det stora bidrag vi erhöll i juni 2019, nämligen 50.000 € av Svenska kulturfonden, 30.000 € av Konstsamfundet och 20.000 € av Svenska folkskolans vänner.

Med i Projekt Fredrika kom an efter ett antal personer. Projektets generalist **Robert Silén** hade som en av sina många uppgifter att luska fram personer med långvarig erfarenhet som redaktör på svenska Wikipedia, och hittade omsider **Lajos Parkatti** från Åbo. Lajos är en av topp tio personer på hela det svenska Wikipedia (inklusive Sverige), och han visade fort intresse för att ta oss under sina vingars skydd. Han lärde oss äta med kniv och gaffel, och undvika många fallor vi annars hade råkat ut för.

Marcus Riska och **Mikael Johnson**, kollegor till Kaj från olika sammanhang, kom med och bidrog med sina egna kontakter och erfarenheter. Via Marcus fick vi kontakt med **Henrik Ekberg**, encyklopedist och historiker samt framför allt mångårig huvudredaktör för **Uppslagsverket Finland**. Henrik har givit oss den råg i ryggen man bara kan få av den främsta auktoriteten på tryckta uppslagsverk om det svenska Finland. Henrik har också rent praktiskt redigerat ett antal Wikipedia-artiklar, och på ett sympatiskt sätt åskådliggjort ordspråket *gammal är äldst*.

Jessica Parland-von Essen har givit sin egen variant av råg i ryggen till projektet. Hon är den enda av oss med yrkeserfarenhet av digital humaniora, och har ett stort nätverk inom den akademiska världen, inom öppen data och kulturarv. Fun fact: Jessica, Henrik och Kaj är de tre Fredrikor som just nu har en egen Wikipedia-artikel, visade det sig på Projekt Fredrikas julfest.

Tobias Jern är teknolog och kom med för att vidareutveckla Python-programmet **Fredrikas lupp**, som Kaj ursprungligen skrivit. Då Tobias tog emot Python-skripten kunde de analysera Wikipedia, och berätta lässtatistiken för artiklar inom en kategori. Och beskriva deras kvalitet, jämfört mellan olika språk. Robert har gjort Fredrika skrivkunnig. Nu är Fredrikas lupp en bot, som ändrat i tusentals artiklar på Wikipedia.

Lina Winqvist blev Projekt Fredrikas medelpunkt från mitten av juli 2019, i och med att hon blev Projekt Fredrikas första

Varje passionerad Wikipedia-redaktör måste gå igenom sin egen fas av helig upprördhet.

heltidsanställda, med titeln innehållschef. Lina kom med via Roberts nätverk och anställdes med de medel vi fick av Kulturfonden, Konstsamfundet och Svenska folkskolans vänner. Sedan Lina kom med har Projekt Fredrika professionaliserats. Lina är en katalysator för allt vad hela projektet får till stånd. Lina är Kajs vapendragare när vi går ut och berättar om Projekt Fredrika för diverse svenska institutioner i Finland, allt från Litteratursällskapet via Institutet för de inhemska språken, till Yle, där Lina jobbat tidigare.

Sofia Ek kom med i ett tidigt skede av Projekt Fredrika, med bild och ljud som specialområden. Sofia har tagit hundratals fotografier för Uppslagsverket Nagu och andra Wikipedia-artiklar, samt bandat .oga-ljudfiler med uttalsangivelser för svenska person- och ortsnamn. Sofia har, ensam och med stöd av Lajos, lärt sig vindlingarna i hur man för in bilder på Wikimedia Commons.

Via Sofias nätverk kom **Daniela Holm** med i Projekt Fredrika. Daniela layoutade boken Uppslagsverket Nagu, till vars tillblivelse förutöver Robert, Lina, Kaj, Matilda och Sofia även **Hazel Salminen** bidrog.

Med på ett hörn i Uppslagsverket Nagu var även **Michael Riebler**, som höjde kvaliteten på ett antal tyska artiklar, och som gav oss impulsen att börja leta efter **språkambassadörer** för Projekt Fredrika. Språkambassadörer har andra modersmål än svenska, men någon form av stark anknytning till det svenska Finland (och ofta mycket goda kunskaper i svenska).

Inom finska Wikipedia fick vi speciellt goda råd av **Susanna Änäs** och **Jyrki Lehtinen** ("Urjanhai"), i svenska Wikipedia av **Axel Pettersson** ("haxpett"). Vi har också fått stöd av **Ian Gilfillan** på engelska Wikipedia och av **Harmonia Amanda** på Wikidata. Signaturerna **Per W** och **Yger** som flitiga redaktörer förtjänar också ett extra tack.

DISNEY VS. NAGU: OM VÄRDET AV ÖPPE

Denna artikel återpubliceras med Svenska Yles tillstånd. Ursprungligen publicerades den 9.9.2015, två år före Projekt Fredrika uppstod. Artikeln står ändå Fredrika-tankarna nära. Dels använde artikeln redan då Nagu pars pro toto för det svenska Finland (och Europa som helhet), dels beskrivs öppen data som det perfekta fundamentet för kulturell överlevnad.

Utarmas vi av likriktande amerikansk kultur? Skapar vi själva konstgjorda hinder för vår egen kulturs fortlevnad, genom att begränsa tillgängligheten på våra egna kulturalster?

Modern IT kan skapa **digitala restriktioner**. Men ska den kulturella mångfalden bevaras, hävdar jag att vi ska kämpa *mot* restriktioner och *för* fri och enkel tillgång på minoritetskulturalster.

Skapar vi själva konstgjorda hinder för vår egen kulturs fortlevnad ...

Jag hävdar att det bästa sättet att skydda vår kultur inte bygger på copyright, utan på **copyleft**. Och det här gäller film, foton, musik, texter och annat som lyder under lagen om upphovsmannarätt.

Min tankegång utbenades som en del av Nagus 620-årsjubileum. I augusti ordnades kulturseminariet "Lusta och finurla" i Nagus Sjöfartshus, ortens framlidna kulturombudsman **Chrisse Bång** till ära. Ett antal inledare funderade på hur den lokala kulturen bäst ska blomstra.

Jag kom med två teser och en slutsats, och avslutade med ett lösningsförslag.

Kultur bygger på kopiering

Goethe kläckte inte *Faust ensam*. Goethes idéer bygger på **Shakespeares**, och Shakespeare hittade inte på allt själv han heller. Om han nu ens var en enda person.

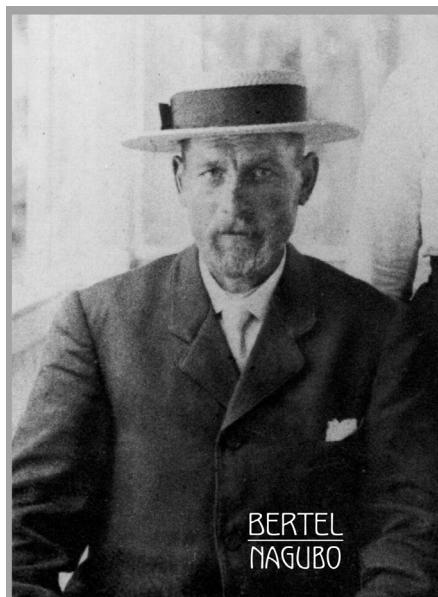
Ny kultur bygger på gammal kultur, och påhittighet. Ibland är det påhittigare än ibland. En av mina Nagu-idoler, **Ole Svahnström**, brukar framföra balladen "Undi kockoträ". Ole är en kulturbärare, som för vidare traditioner, lägger till sin

egen tolkning och inspirerar andra. Men det är knappast han som har hittat på Undi kockoträ.

Och Vörågruppen med det förträffliga namnet **KAJ** har inte hittat på vare sig att uttrycket *Pa to ta na kako no* låter japanskt eller begreppet *J-pop*, men kombinerat dem på ett förträffligt påhittigt sätt. Man tager vad man haver. Kultur är kopiering och att bli kopierad är en utmärkelse.

Mitt eget lokala strå till stacken har jag dragit som ackuschörska till SoMe-profilen **Bertel Nagubo**, som inte heller hittat på så mycket, utan ofta frejdigt plockat samman ur andras alster.

Att Bertel på webben publicerat **Edit Mattssons** *En byfärd i tjocka* är avsett som en hedersbetygelse, ett ode till Edits finurlighet, även om hennes dödsbo och

eventuella kvarvarande kattor inte fått någon monetär ersättning för återanvändningen av hennes sparkstöttingsfärd över isen från Vallmolandet.

Amerikansk spontanprivatisering

Mindre gullig än Ole, KAJ och Edit är min andra tes, att **global mångfald håller på att ersättas av amerikansk enfald**. Tesen kan förefalla negativ, pessimistisk, arrogent eller bara provokativ.

Är det nu nödvändigtvis något fel på *Kalle Anka* och *Miley Cyrus*? Är inte **Sås och Kopp** eller åtminstone **Mumin** bevis på att man kan vara framgångsrik också i Svenskfinland? Sitter jag på höga Nagu-hästar om jag ser ner på det amerikanska?

Det finns åtminstone två skäl att se upp med amerikansk dussinkultur.

För det första leder **nätverkseffek-**

ten och globaliseringen till att det finns **få men stora segrare**. *The winner takes it all*, fastän vinnaren bara är lite bättre än förloraren. Eller så är vinnaren **objektivt sämre**, men talar engelska, vilket alla förstår. *The loser has to fall*.

»Goethe kläckte inte Faust ensam»

För den andra är den amerikanska kulturen **starkt subventionerad**. Subventionerad av regler (lagstiftning) som ändrats under spelets (decenniernas) gång. På 1800-talet var USA piratkopieringens förlovade land. På 1900-talet kopierade Disney hurtigt **Bröderna Grimm**, och tillfogade inte just något mer nytt än att korva om historierna i ritad form.

Ska det nu ha vad upphovsrätts-juristerna kallar "verkhöjd"? För se *nu*, nu får ingen bygga vidare på Disney på det sätt som Disney byggde på Bröderna Grimm. Nu är allmän-europeiskt kulturgods spontanprivatiserat av Disney, på samma sätt som samvetslösa privatpersoner vid Sovjetunionens sönderfall norpade åt sig allmän samhällsegenhet och kallade den sin egen.

Sabotera inte mångfalden

Slutsatsen? Allmän egendom är inte allmän längre, utan tillhör dem som varit fräcka nog att först kopiera det allmänna, och sedan lobba fram regler enligt vilken denna form av kopiering inte längre är tillåten. Inte precis etiskt eller rättvist!

»Global mångfald håller på att ersättas av amerikansk enfald»

Och det blir värre: Disney-sponsorerad hjärntvätt förleder oss att tro att den enskilda europeiska kulturproducenten "skyddas" av upphovsrättslagar som tvärtom är skapta för att mjölka pengar ur likriktande masskultur. Det går illa om vi förfaller till att tillämpa Disney-ta-betalt-med-väld-tänkande på Nagu-kultur.

Först blir det **elitism** (för väldigt få har råd att betala för kultur som produceras åt väldigt få). Sedan blir det **glömska** (för ingen producerar kultur som ingen konsumerar).

Men med en sund logik och en rättvis

EN DATA FÖR KULTURELL ÖVERLEVAND

Eben Moglen

Eben Moglen

Bild: Creative Commons/Karora

lagstiftning överlever mångfalden. I civilisationer *skyddar lagen den svaga mot den starka*: Karteller är inte tillåtna, utan vigulanta uppstickare ska få konkurrera mot tröga marknadsledare. Våldtäkt är inte tillåtet, utan könsungädda ska bygga på båda parter fria vilja.

Det är i samhällets intresse att begränsa den starkes rättigheter. Då det gäller kultur förutsätter skyddet av den svaga att man börjar med att erkänna att *villkoren för begreppet "fri konkurrens" definierats av utomeuropeiska storföretag* utan intressen att bevara kulturell mångfald.

Fri konkurrens må råda på valrossarnas äktenskapsmarknad. Vi människor har utvecklat en högre etik och en bättre känsla för **rättvisa** än gemene valross.

Copyleft framom copyright

Det finns faktiskt legala botemedel mot orättvis subventionering av likriktning: De juridiska strukturerna för en jämlik delning av kultur är redan skapta. Glädjande nog kommer herrarna som skapat botemedlen ofta från USA, och Sverige är också långt hunnet.

Lawrence Lessig och *Electronic Frontier Foundation*, **Cory Doctorow** och

Creative Commons, **Eben Moglen** och *Software Freedom Law Center* samt **Richard Stallman** och *Free Software Foundation* har byggt upp inte bara idealism utan juridiskt hållbara strukturer för kulturell samverkan.

»I vårt egenintresse är att just vår kultur ska kopieras, annars dör den«

Juridisk sett handlar det om licenser, om avtal där upphovsmannen ger användaren inte bara **rättigheter** (att framföra och kopiera verk), utan också **skyldigheter** (att det härledda verket också ska kunna framföras och kopieras av tredje part). **Creative Commons** heter den kulturellt sett viktigaste legala strukturen, och Wikipedia är det mest kända verket som licenseras under Creative Commons.

Nytänkande kommer också från Sverige. **Rick Falkvinge** har grundat det första Piratpartiet och den som tror att Piratpartiet bygger på anarkistisk

rätt att stjäla andras egendom har fallit till föga för Disney-amsagor (och här får Disney *pars pro toto* stå också för andra maktcentra som drar nytta av ett regelverk som snarare gynnat de giriga än de kreativa).

Creative Commons-logiken tillämpas i praktiken av det närpesiska hårdrockbandet **1G3B**. Jag har inte hittat någon original-CD från 2008, men på nätet står så här:

- None of the songs on this album has been submitted to Teosto, STIM or any such atrocity. This album has not and will not have anything to do with Gramex or similar leeches. Play it wherever and for whichever audience you desire. Cover it, copy it, spread it, share it – whatever gets you off! Just admit to yourself who's your daddy if you do!

Deras logik enligt Wikipedia:

- 1G3B är en musikgrupp från Närpes, Finland. Alla inspelningar, evenemang och webbsidor bekostas av bandet självt, och i och med den smala publik som dialektunderhållning för med sig har bandet

... genom att begränsa tillgängligheten på våra egna kulturalster?

insett att försäljning av skivor inte skulle ge nämnvärd vinst. 1G3B har därför valt att gratis tillhandahålla samtliga inspelningar via sina hemsidor.

Klarar sig Nagu mot Disney?

Inte bara Disney har ett egenintresse, utan också Nagu – som ställföreträdare för den europeiska mångfalden. *I vårt egenintresse är att just vår kultur ska kopieras, annars dör den.*

Vi måste se till att just vår kultur konsumeras. Vi ska associera Nagu med den kultur som funnits här de senaste 620 åren. Och vidareberandandet av kulturen bör ske med dagens metoder och dagens IT-verktyg.

Men utsocknes hjälp kan ibland behövas, för Nagus kulturproducenter är svagare än Disney. Och hjälpen kan inte i längden enbart utgöras av statsstöd eller fondpengar, utan av en lagstiftning som garanterar att den starka inte utarmar den svaga.

Land ska med lag byggas. Och kultur med lag skyddas.

WIKIDATA: GRUNDEN FÖR VÅR GEMEN

Denna artikel återpubliceras med Svenska Yles tillstånd. Ursprungligen publicerades den 3.11.2019.

Är det viktigt att veta något om Wikidata? I högsta grad menar Kaj Arnö i denna kolumn:

Jag vill bryta en lans för Wikidata, här för Svenska Yle och dess kulturredaktion.

Vem ligger bakom den världsbild som du googlar fram? Därför bör du bry dig om Wikidata.

Men redan namnet avskräcker. Vad ska "något med data" ha med kultur att skaffa?

Wikidata är en fri kunskapsdatabas, som beskriver världen. Både människa och maskin kan läsa och bearbeta Wikidata.

Strukturerna i Wikidata används av Wikipedia, men också av Google och Apple, Yle och Svenska Litteratursällskapet.

Jaha, men vad angår det mig?

Formar en världsbild

Svar: En hel del. **Wikidata formar vår världsbild.** Närmare bestämt: Wikidata är vår gemensamma världsbild, som håller på att förhandlas fram, just nu.

Och förhandlingsbordet är öppet även för dig.

Mååhe? Kan det stämma? Om Wikidata är så viktigt, hur kan dess utveckling ske i löndom? Varför syns inte Wikidata?

Svar: Nej, Wikidata utvecklas inte i skymundan. Wikidata är öppen data, och vem som helst får påverka Wikidata enligt samma vedertagna och etiskt högtstående principer som Wikipedia.

Tråkigt på ytan

Kruxet är bara att Wikidata på ytan är tråkigt. Få vill befatta sig med något som får frivilligarbete kring humaniora och vetenskap att bli lika skoj som att fylla i en skattedeklaration.

En massa siffror ska plitas ned i bestämde format, och när man lämnat in sitt mödosamma arbete, kan det plötsligt bli back.

Den egentliga orsaken varför Wikidata

syns så lite är ändå en annan. Wikidata är bara i början.

Tänk dig Internet i mitten av 1990-talet. Visst fanns det artiklar om Internet, som sades vara på kommande och bli något stort. Nördarna var ändå de enda som brydde sig, plus enstaka visionärer.

Problemet som Wikidata ska lösa heter **metadata**. Data om data. **En databas som beskriver grundbegrepp och hur de förhåller sig till varandra.**

En ny treenighet

Låt mig komma med en teologisk analogi. Jag vill jämföra treenigheten med Wikipedia, Wikimedia Commons och Wikidata.

Wikipedia är Gud, i denna drastiska liknelse. Alla har hört talas om Wikipedia. Wikipedia tarvar ingen större förklaring, det är ett uppslagsverk, och alla har en uppfattning om vad ett uppslagsverk är.

Wikimedia Commons får rollen av Jesus, men man får inte ta liknelsen för bildligt. Bilder är vad Wikimedia Commons handlar om, och ljud, alltså innehåll som kan illustrera Wikipedia, för att någon donerar bilden till allmänheten.

Wikidata blir därmed den Helige Ande. Endast förstasigpåare har någon närmare uppfattning om rollen Wikidata riktigt spelar, men Wikipedia vore inte en fullständig helhet utan både Wikimedia Commons (som ger **innehållet**) och Wikidata (som ger **strukturen**).

I hopp om att jag inte förlorat dig som läsare, utan ruskat dig vaken eller åtminstone väckt din nyfikenhet, vill jag dra några krigshistorier.

Jag har en anekdot om *Despacito* och tre exempel på icke-triviala frågor Wikidata kan besvara: **Tove Janssons** böcker, **Sibelius** verk och öar i **Skärgårdshavet** söder om 60:e breddgraden, med namn som slutar på -skär.

Siri, Bulgarien och Despacito

Wikidata har omfattande användning redan i dag, även bland de allra största spelarna på nätet. Och på ett osynligt sätt, för licensen för Wikidata är öppen, vilket innebär att man kan använda Wikidata utan att behöva be om lov.

Ett dräpligt exempel är hur Wikidata-folket fått reda på att Wikidata används av Apples assistent Siri.

Frågade man "Siri, vilken är Bulgariens nationalsång?" fick man svaret "*Despacito*" (örhänget av **Luis Fonsi**), under den korta tid då motsvarande Wikidata-sats var vandaliserad och ännu inte hunnit rättas till av Wikidata-allmänhetens

granskande ögon.

Komplicerade sökningar blir möjliga

Wikidata ger svar på det man inte kan googla. Endel frågor är så svåra att de inte direkt kan besvaras av Wikipedia.

bok	bokLabel	pub
http://www.wikidata.org/entity/Q2386048	Kometen kommer	1946
http://www.wikidata.org/entity/Q2565509	Farlig midsommar	1954
http://www.wikidata.org/entity/Q2593011	Småtrollen och den stora översvämningen	1945
http://www.wikidata.org/entity/Q2604653	Trollkarlens hatt	1948
http://www.wikidata.org/entity/Q2899502	Sent i november	1971
http://www.wikidata.org/entity/Q2893750	Skurken i muminhuset	1980
http://www.wikidata.org/entity/Q2914817	Muminpappans memoarer	1950
http://www.wikidata.org/entity/Q2914825	Det osynliga barnet	1962
http://www.wikidata.org/entity/Q2915296	Pappan och havet	1965
http://www.wikidata.org/entity/Q2915808	Vem ska trösta knyttet?	1960
http://www.wikidata.org/entity/Q2917639	Hur gick det sen? Boken om Myrman, Muminrollen och Lilla My	1952
http://www.wikidata.org/entity/Q2925898	Den farliga resan	1977
http://www.wikidata.org/entity/Q4660671	Meddelande. Noveller i urval 1971-1997	1998

Ovanstående tabell innehåller alla i Wikidata lagrade Mumin-böcker, jämte utgivningsår.

Den får du fram med en rimligt enkel programsnitt, som kan köras oavsett om du kan läsa svenska eller ej, och oavsett om du kommer på att Google-översätta en sida där uppgifterna kan råka finnas.

Jag ska inte plåga läsaren med skattedeklarationsbesvär mer än nödvändigt för att kort illustrera saken. Tabellen är skapt så här:

The screenshot shows the Wikidata Query Service interface. At the top, there are buttons for 'Exempel', 'Hjälp', and 'Fler verktyg'. Below is a SPARQL query editor with the following code:

```

1 SELECT ?bok ?bokLabel ?pub
2 WHERE
3 {
4   ?bok wdt:P31 wd:Q47461344;
5   wdt:P50 wd:Q102071.
6   OPTIONAL { ?b
7     SERVICE wikibase:filenewsenssk
8       författare,
9       illustratör, konstnär och
10      serieskapare
11 }
12 }

```

Below the query editor, there is a table of results:

bok	bokLabel
Q:Q2386048	Kometen kommer
Q:Q2565509	Farlig midsommar
Q:Q2593011	Småtrollen och den stora översvämningen
Q:Q2604653	Trollkarlens hatt

»Den som är med nu kan påverka framtida generationers världsbild»

Wikidatas koder kan du klura ut genom att med kursorn sväva över de kryptiska Q- och P-koderna, där jag i exempelbilden svävat ovanför Q102071 varvid Wikidata Query Service vänligen meddelar mig att

SAMMA DIGITALA VÄRLDSBILD

komposition	kompositionLabel	pub	urupp	genreLabel	durmollLabel	kod
http://www.wikidata.org/entity/Q644152	Finlandia	1900	1900-07-02	Symfonisk dikt	As-Dur	op. 26
http://www.wikidata.org/entity/Q933311	Kullervo	1892	1892-04-28			Op. 7
http://www.wikidata.org/entity/Q952481	Valse triste	1904				
http://www.wikidata.org/entity/Q1549809	Lemminkäinen-Suite	1895				22
http://www.wikidata.org/entity/Q3200500	Kuolema	1903	1903-12-02	Schauspielmusik		
http://www.wikidata.org/entity/Q3328659	The Tempest	1926				
http://www.wikidata.org/entity/Q3811741	Jägaremarschen	1917				
http://www.wikidata.org/entity/Q4890849	Adagio in d mineur					
http://www.wikidata.org/entity/Q11580557	Svanevit	1908		Schauspielmusik		
http://www.wikidata.org/entity/Q14852046	Kaksi kappeletta uruille					
http://www.wikidata.org/entity/Q18209057	Kyllikki	1904				
http://www.wikidata.org/entity/Q18359218	Jedermann	1916				
http://www.wikidata.org/entity/Q20737140	Puusarja					
http://www.wikidata.org/entity/Q20737155	Surusoitto					
http://www.wikidata.org/entity/Q21998564	Islösningen i Ule älv	1899				
http://www.wikidata.org/entity/Q22678645	Pan and Echo	1906				
http://www.wikidata.org/entity/Q23714541	Scaramouche	1913	1922-05-12	Schauspielmusik		
http://www.wikidata.org/entity/Q24963891	Vapautettu kuningatar	1906				
http://www.wikidata.org/entity/Q26236169	Odlan (Sibelius)	1909				

Wikidata Query Service

```

1 SELECT ?komposition ?kompositionLabel ?pub ?urupp ?genreLabel ?durmollLabel ?kod
2 WHERE
3 {
4   ?komposition wdt:P31 wd:Q207628;
5     wdt:P86 wd:Q45682.
6   OPTIONAL { ?komposition wdt:P136 ?genre. }
7   OPTIONAL { ?komposition wdt:P577 ?pub. }
8   OPTIONAL { ?komposition wdt:P1191 ?urupp. }
9   OPTIONAL { ?komposition wdt:P826 ?durmoll. }
10  OPTIONAL { ?komposition wdt:P528 ?kod. }
11  SERVICE wikibase:label { bd:serviceParam wikibase:language "sv,de,en,fi,nl". }
12 }
```

Q102071 är just **Tove Jansson**.

Att Wikidata är på god väg men långt ifrån färdigt ifyllt illustrerar en liknande fråga kring kompositioner av Sibelius.

I den har jag valt kompositionens namn i första hand på svenska, sedan andra språk i tur och ordning, eftersom ingen ännu fyllt i allt på Wikidata.

Landnamstid på Wikidata

Som exemplen illustrerar är det så att Wikidata trampar i barnskorna, och har sin största växtvärk framför sig. Det är långt ifrån entydigt hur vår värld skall avbildas på Wikidata, och det är nu det avgörs.

Den som är med nu kan påverka framtida generationers världsbild. Det är landnamstider, lite på samma sätt som då vikingarna delade upp det obebodda Island sinsemellan, och som då man på 1990-talet för en spottstyver kunde köpa vilka .com-domäner som helst, innan allihop begripit sig på hur viktigt Internet skulle bli.

Den som först paxar får behålla. Wiki-data är lite liknande, och till detta ska jag återkomma.

Kaj Arnö simmar, ibland kring den 60:e breddgraden

Låt mig börja småskaligt, kring Wikidata-sidan för Nagu. Jag tog ju till lite stora ord om Wikidata, och måste först reda ut lite grundbegrepp.

Wikidata-sidan för Nagu

- ▶ pekar på alla Wikipedia-artiklar som finns om Nagu (på svenska, nordsamiska och andra språk),
- ▶ förklarar i en kort text vad Nagu är, på ett antal språk,
- ▶ beskriver ett antal andra egenskaper hos Nagu, vilka i sin tur pekar på andra Wikidata-begrepp

Wikidata-begrepp är inte fluffiga utan väldefinierade och detaljerade.

De identifieras av **Q-koder**, entydiga nycklar, som fungerar enligt samma princip som personnummer.

Alla på Wikipedia förekommande *personer* (**Albert Edelfelt**, **Donald Trump**, **Linus Torvalds**) har Q-koder, *orterna* (**Nagu**, **München**, **Galápagos**) likaså, liksom *ett otal andra begrepp* (**finlands-svenskar**, **impressionism**, **skogs-bässar**).

Krätigt eller bekvämt?

Vill man få upp ögonen för alla de svindlande möjligheter som Wikidata ger, tar det tid. Vore det klart som korvspad, hade det redan vuxit sig stort, och landnamstiden hade varit förbi.

»Wikidata tram-par i barnskorna»

Men nu är det så att pionjärbetet ligger framför oss. Vi har nosat upp en ny trend medan den ännu är liten – men den kommer att växa sig stor.

Det säger min kristallkula, av rent logiska skäl: Wikidata är en sådan form av **metadata som märkbart förenklar livet** för allt ifrån forskare till journalister.

Att jag själv uppfattar Wikidata-skript-språket **SparQL** som bekvämt är föga förvånande, upp vuxen som jag är med databaser och SQL.

Inte utan stolthet kan jag för övrigt konstatera att dagens Wikipedia och Wikidata lagrar alla sina data i "finlands-svenska" **MariaDB**, efter att tidigare

som databas använt det "nästan men inte riktigt lika finlandssvenska" **MySQL**.

För Wikidata öppnar sig inte enkelt. **KVG-metoden**, kolla vänligen *Google*, kräver inte mycket, medan man måste vara lite mer databevandrad för att klura fram om 60:e breddgraden.

Å andra sidan: före Wikidata var en sådan fråga omöjlig att besvara utgående från öppna data.

Och nu kan vem som helst förbättra data, så att vi ska kunna reda ut "öar i Nagu som trafikeras av förbindelsebåt". Det kan vi inte idag.

Facebook klarar inte konkurrensen

Kontrastera detta till de slutna kommersiella spelare som inte gillar allmänhetens granskande ögon.

Jag har i över ett år förgäves försökt få rättat till *Facebook* och *Instagram*, som påstår att min sommarholme **Älveskär** befinner sig i *Korsnäs*, inte i Nagu.

Sexhundra kilometer fel.

Inga instruktioner hur man ska göra själv, klumpigt gränssnitt för att be om ändringar officiellt, inga officiella svar, och – än värre – inget napp ens för mina interna kontakter bland nördarna på Facebook i Kalifornien, fyra kilometer från MariaDB-kontoret i *Menlo Park*, där jag jobbat många gånger.

Sens moralen: Ingen har förmåga att upprätthålla en korrekt världsbild på metadatanivå, inte ens de allra största digitala spelarna.

Men Wikidata är den gemenskap som gör det. Denna gemenskap har granskat de ögon, som möjliggör att fel rättas, och som ser till att vandalism blir kortlivad medan avsiktligt vilseledande information får det svårt att överleva.

Maktvakuumet bör fyllas

Överlever gör i stället korrekt information, som kan beläggas med referenser. Men också den korrekta informationen

måste matas in av någon, och tolkningsfrågor finns förstås alltid.

Där kommer vi in på analogin med landnamstiden, då det stod var och en fritt att ta för sig.

Det finns ett maktvakuum på Wikidata som kommer att fyllas av enskilda aktörer, på samma vis som enskilda invandrare märkte ut bondgårdar på Island för drygt tusen år sedan, och på samma vis som tidiga Internet-pionjärer hamstrade domäner för drygt tjugo år sedan.

»Det finns ett maktvakuum på Wikidata»

Dessa personer var inte i första hand rika, utan ute på rätten plats i rätten tid.

Visst måste de ha tillräckliga finansiella resurser att fara till Island och föda sina familjer, eller att anställa kunniga personer som visste hur man paxade domäner.

Men det rörde sig bara om **arbetskostnader**, inte kapitalkostnader. Kapitalet fanns där att plocka åt sig, om man blott avlönade de personer som behövdes för att plocka.

Envar sin egen Herodotos

Frågan blir då huruvida **man kan dra nytta** av det kapital som representeras av makten att definiera metadatat för vår världsbild.

»Segrarna skriver historien, det vet vi»

Rik blir man inte, i varje fall inte på så sätt att man skulle bygga upp en säljbar färffarm eller internetdomän.

Däremot kan man försäkra sig om att ens egen **världsbild blir beaktad** av resten av världen. Och det är inte fy skam. Segrarna skriver historien, det vet vi.

Men via sättet på vilket Wikidata är uppbyggt – ett slags överstatliga rättsstatsprinciper – blir envar sin egen **Herodotos**, historieskrivare.

Huruvida ukrainska Wikipedia skiljer sig från ryska Wikipedia märker endast ett fåtal personer, som kan språken eller bryr sig om att Google-översätta artiklarna.

På Wikidata kan slavisk historia däremot representeras endast på ett sätt, och det sättet används av allihop.

Wikidata kan minska nackdelarna för de resurssvaga, även om det som kallas *”white privilege”* – alltså fördelen att födas till en rik kultur – fortsättningsvis gynnar de Herodotos-inkarnationer som representerar resursstarka kulturer.

Skoltsamer och tamiler

Exempel: Skoltsamiska talas av drygt trehundra personer, varav de flesta flyttat från *Petsamo* till *Sevettjärvi* efter fortsättningskriget. Så pass få modersmålstalare räcker inte till för en egen Wikipedia-språkversion på skoltsamiska.

Men det räcker bra till för att på Wikidata förevisa skoltsamiska renskötselstermer.

Samisk flagga

Begreppsstrukturen inom renskötseln är i stort sett densamma som på nordsamiska, varvid Wikidata i detta fall mest liknar en skoltsamisk ordbok.

Kontrastera några hundra skoltsamer mot ungefär 70 miljoner tamiltalande.

»Wikidata är en bastion mot utarmning av världens kulturer i anglosaxisk riktning»

Tamilerna har givetvis resurser nog för en egen Wikipedia på tamil, även om bildade tamiler ofta anlitar engelska Wikipedia.

Ändå gäller det också för de tamiltalande att hålla sig framme på Wikidata, så att den tamilska världen blir synlig för omvärlden.

Klart är att termer för renskötsel behövs lika lite på tamil, som hinduiska gudar på skoltsamiska, och det är okej, för Wikidata är ett levande nätverk av begrepp, som utvidgas enligt behov.

Den gemensamma nämnaren för tamiler och skoltsamer är hotet från extern monokultur.

Indien i stort har en enorm förkärlek för engelska som lingua franca.

”Kan ni inte sluta krångla till det hela med typ tyska och franska och vilka alla språk ni nu nämmt, och bara köra med engelska?” var attityden hos en högljudd indier på ett internationellt möte om tekniskt stöd för mångspråkighet i Wikidata.

Civiliserade européer lynchmobbad inte mannen, men gjorde det fullständigt klart att bildning inte får förutsätta

användning av engelska.

En bastion mot anglosaxisk monokultur

Det här rimmar väl med min uppfattning om Wikidata som en bastion mot utarmning av världens kulturer i anglosaxisk riktning.

Även välmenande anglosaxer ställer ibland till det. Britten **Peter Frankopan** (med kroatiska och svenska rötter) tror sig kanske vara kulturneutral i sin förträffliga bok *Sidenvägarna*, och förklarar hur bildning finns och alltid funnits också i Kina och Fjärran östern, ”inte bara i Oxford och Cambridge”.

Än Bologna? Prag? Sorbonne? Gällde det inte att kontrastera Fjärran östern mot Västerlandet som helhet?

Västerlandet är så mycket mer omfattande än bara det anglosaxiska.

»Wikidata bygger på ett slags överstatliga rättsstatsprinciper»

Till all guds lycka, får man väl säga, nu då vi har vitsfigurer i ledningen för både Förenade konungadömet och Förenta staterna.

Herreminje, inte skall ju allt behöva skrivas på monokulturspråket engelska, för att få spridning!

Hur *brave new* bleve inte en sådan *world*. I den likriktas allihop, och de få galliska byar som sätter sig till motvärn blir satta på undantag.

Sjukdomar sprider sig i monokulturer, därför har naturen skapat biodiversitet!

I analogi härmed är det svårare att likrikta tänkande på många språk samtidigt. Jag föredrar att låta tankar förankras lokalt.

Kan vi vår *Fänrik Stål*, kan tysken sin *Faust* och bygger vi våra värderingar på enskilda mormödrars visa talesätt – ja då uppstår och sprider sig förödande kulturrevolutioner inte så lätt.

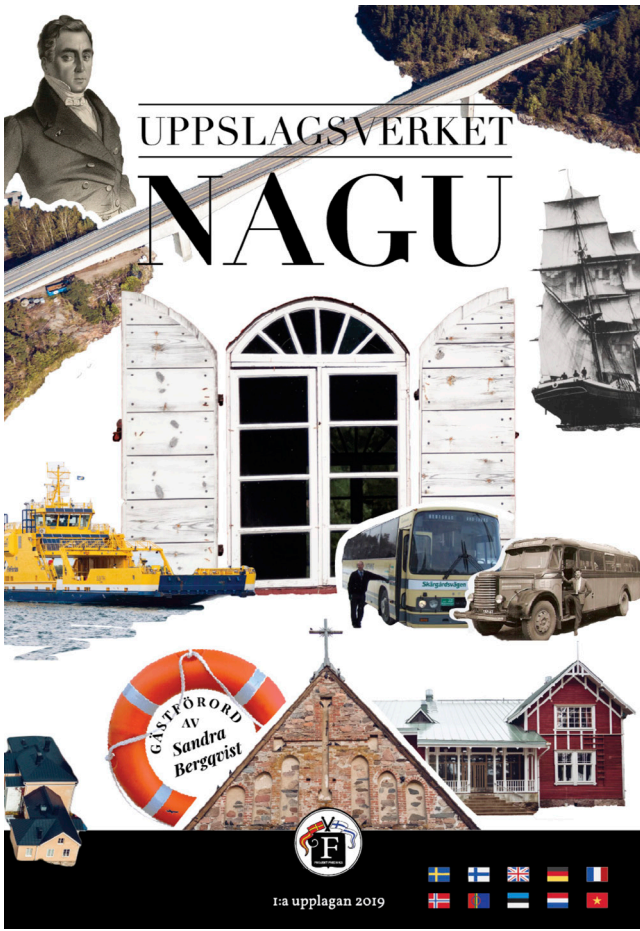
Wikidata och Svenska Yle

Wikidata handlar inte om att en gång för alla avbilda statisk historia, utan är ett levande sätt att avspegla världen, allt eftersom den förändras.

Det syns på så nära håll som Svenska Yle. Wikidata används redan nu av Svenska Yle, och det finns tankar på vidare utveckling av användningen.

Redan nu finns det ”taggar” i slutet av varje artikel, så även denna. Dessa metadatat är pekare på allmänna begrepp, som i över hälften av fallen är direkt kopplade till Q-koderna på Wikidata.

FREDRIKA UTGER TRYCKTA BÖCKER

Projekt Fredrika utgav i december 2019 *Uppslagsverket Nagu* som en **förebild** för andra uppslagsverk, om orter, yrkesutövare eller andra temata i det svenska Finland.

Boken i siffror

- ▶ Upplaga: 800
- ▶ Sidor: 266
- ▶ Svenska: s. 1-198
- ▶ Suomi: s. 201-230
- ▶ English, Deutsch, français, eesti: S. 233-254
- ▶ Övriga språk: s. 256-257
- ▶ Bilder: 200
- ▶ Öar: 212
- ▶ Pris: 30 €

Dogm

Bokens samtliga artiklar kommer ur Wikipedia.

Somliga artiklar har förkortats. Andra har uppdelats, så att underrubriker i artikeln i Wikipedia blivit egna uppslagsord i boken. Men inga texter har lagts till enbart i bokens artiklar; all redigering har skett på Wikipedia.

Samtliga bokens bilder finns

på Wikimedia Commons. Ett större antal bilder är tagna enkom för boken, men de laddades upp på Wikimedia Commons före de togs med i boken.

Redaktionslut 2.II.2019.

Finansiering

Sparbanksstiftelsen i Nagu beviljade medel i september 2019.

Kommentarer om boken

▶ »Boken kommer säkert att bli en förebild för hela den finländska hembygdsrörelsen och lika väl för hela den finländska Wikimediarörelsen» **Jyrki Lehtinen**, "*Urjanhai*"

▶ »Boken är ju suverän, och trots papperslösheten och smidigheten i att ha saker online är det fortfarande nånting särskilt med böcker och att se allting i tryckt form.» **Axel Petterson**, "*Haxpett*", *Projektledare GLAM/Outreach, Wikimedia Sverige*

Köp: https://projektfredrika.fi/Uppslagsverket_Nagu

Tag min Yle-artikel om matematik, *Ett försvarstal till matematiken - "det är svårare att försvara en alfahanne"*.

Den är taggad "MATEMATIK", Q395 och "KAJ ARNÖ", Q6348774. Klickar du på någon av koderna, får du se alla artiklar med samma kod. Klickar du på "KAJ ARNÖ", finns en lista på artiklar där jag antingen omnämns eller själv är författaren.

Och längst uppe till höger finns ett ord "Definition", vars länk går till motsvarande Wikidata-sida.

Speciellt intressant blir det den dag då pekarna går också åt motsatt håll, från Wikidata till Svenska Yles länksida.

»Wikidata är ett levande sätt att avspeglavärlden, allt eftersom den förändras»

Det finns redan pekare från Wikidata till **Guardian**, **BBC** och **Le Monde**. Då Svenska Yle får sin egen ID, hittar varje Wikidata-sökning också indexartiklarna

på Svenska Yle, som därigenom får mer uppmärksamhet.

Och Wikidata-sökningen blir mer värdefull, eftersom den som söker enkelt hittar information som av Wikidata bedöms som relevant. Alla Svenska Yle-artiklar om matematik, typ.

Det därpå följande steget kan faktiskt bli ännu intressantare. Då får även själva artikeln en Q-kod.

Därigenom skulle Wikidata direkt kunna besvara frågan "*vilka artiklar handlar om matematik och staden Lemberg?*", och denna artikel skulle dyka upp.

Det är en väldigt specifik sökning, och man kan utgå ifrån att en journalist i Polen gärna skulle göra sig mödan att översätta denna artikel från svenska till polska.

Samma gäller en av funktionalanalysintresserad matematiker i Frankrike.

Knappast hade en Google-sökning funnit artikeln, dels för att *Google-sökningar är vaga*, dels för att de *ger svar som inte av Wikidata-gemenskapen klassats som relevanta*.

Vid tanken på relevans kommer vi tillbaka till landnamstiden och de resursstarkas företräde.

Om Svenska Yle lägger in ett urval av sina artiklar på Wikidata, i synnerhet då det gäller artiklar som citeras på Wikipedia (vilket exempelvis min tidigare Lemberg-artikel *Kalla den vad du vill, Lviv, Lwów eller Lemberg - i den ukrainska staden har minoriteter levtt sida vid sida i hundratals år* gör), kommer ingen av de ansvariga på Wikidata att betvivla artikelns relevans.

Men låter Svenska Yle bli att lägga upp artikeln, är det osannolikt att någon annan gör det åt dem.

Analogi: Märkte du inte ut någon bondgård åt dig för tusen år sedan på Island, var det inte heller så sannolikt att någon annan gjorde det för dig.

Wikidata skapar ordning på Internet

Digitala humaniora lever i intressanta tider. Internet är som en slarvigt ordnad hårddisk, utan vettiga katalogstrukturer.

Metadata i form av Wikidatas Q-koder kan skapa ordning och reda.

Via sin öppenhet ger Wikidata *frihet, jämlikhet och broderskap i Voltaires* anda, och bygger på *förnuftet i Kants* anda.

Sådant behövs nådens år 2019.

FREDRIKAS LUPP ANALYSERAR ARTIKLAR

Teknik och programmering är vad Fredrika bygger på, i lika hög grad som på en humanistisk grundsyn på hur det svenska Finland borde avbildas på Wikipedia.

Fredrikas lupp är ett program skrivet i Python, ursprungligen av Kaj Arnö, sedan vidareutvecklat av **Tobias Jern** – utgående från idéer av andra Fredrikor.

Målet med redskapet *fredrikas_lupp.py* är att möjliggöra enkel och detaljerad analys av Wikipediasidor: användningsstatistik, länkar, språkvarianter, kategorier, redaktörer, bilder.

Redskapet är allmängiltigt för hela Wikipedia, men avsett att tillämpas i första hand på sidor med anknytning till det svenska i Finland (oavsett vilket språk de författats på).

Den första varianten av luppen enbart **läste** Wikipedia, vilket på engelska kallas **scraping**. 2019 års version underlättade

https://projektfredrika.fi/Fredrikas_Lupp

halvautomatiska **ändringar**, varvid man talar om en **bot**.

Programmet är avsett att vara relativt enkelt att köra, men är avsett för en begränsad grupp användare inom Projekt Fredrika. Dels är programmen **resurskrävande** och belastar Wikipedias servrar tungt (och god etikett kräver sparsam användning). Dels skall vi spara på **utvecklingsarbetet**, vilket vi kan genom att ställa högre krav på användarna.

Programmet är byggt med programmeringsspråket **Python** (som finns inbyggt i varje Mac och fås gratis för Windows och Linux), förstärkt med verktyget **wikitools** (som är gratis, men behöver installeras separat).

Resultatet av Fredrikas lupp skrivs i Wikipedia-format och publiceras på <http://projektfredrika.fi> i underkategorier. För Nagus del är sidan <http://projektfredrika.fi/Nagu> och för Helsingfors' del <http://projektfredrika.fi/Helsingfors>.

Om sidors inflytande och relevans

Arbetsmetoden för att förkovra återspegländet av det svenska Finland på Wikipedia blir att höja sidornas kvalitet.

Måttet på sidornas kvalitet är inte entydigt. För Projekt Fredrika definierar vi ett mått **quality**, som bygger på en (subjektivt vald) formel för sidans komplexitet.

Den nuvarande formeln för en artikels quality:

► 3 x antalet **kategorier** artikeln hör till

The screenshot shows the GitHub repository page for 'projekt-fredrika / Fredrikas-Lupp'. At the top, there are navigation links: 'Why GitHub?', 'Enterprise', 'Explore', 'Marketplace', and 'Pricing'. Below these, the repository name is displayed. A navigation bar includes 'Code', 'Issues 0', 'Pull requests 0', 'Actions', 'Projects 0', 'Security', and 'Wiki'. The main content area shows the README.md file, which describes the tool 'Fredrikas Lupp' as a tool for analyzing categories or lists of pages on Wikipedia. It mentions that the tool works by using the MediaWiki API and is currently developed for Swedish or Finnish. The README also includes a 'Requirements & Installation' section with instructions on how to clone the repository and install dependencies. At the bottom of the README, there is a 'Basic Usage' section with a code snippet: 'python3 fredrikas_lupp.py scrape Nagu'.

Fredrikas lupp har vi publicerat på **GitHub**, öppet licenserad med MIT License

<https://github.com/projekt-fredrika/Fredrikas-Lupp>

- 4 x antalet **bilder** artikeln illustreras med
- 4 x antalet **språkversioner** artikeln har
- 1 x antalet **länkar till** andra artiklar på Wikipedia
- 1 x antalet **länkar från** andra artiklar på Wikipedia
- 2 x antalet länkar till sidor **utanför** Wikipedia
- 3 x antalet **aliasar** ("Reval" = "Tallinn")
- 1 x antalet **redaktörer** som bidragit till artikeln

Sidornas relevans beror inte bara av deras kvalitet, utan också på efterfrågan. Det bästa måttet på detta är **pageviews**, antal sidvisningar. Wikipedia lagrar just

nu antalet sidvisningar för de senaste 60 dagarna. Också detta mått gäller enskilda språkversioner.

Om sidors betydelse för det svenska Finland

För en godtycklig artikel räcker måttet **kvalitet** (*quality*) och **sidvisningar** (*pageviews*) för att ge ett gott mått på dess allmänna relevans på ett visst språk.

En artikels **relevans för Projekt Fredrika** är svårare att mäta. Det saknas mått på sidvisningar från Finland; sidvisningarna för svenska Wikipedia gäller alla svenska läsare, där rikssvenskarna utgör en överväldigande majoritet (8 miljoner mot

AR OCH AUTOMATISERAR ÄNDRINGAR

1 Kategori:Nagu (sv) [redigera]

Nr ↕	Artikel	Svenska			Finska		Engelska			
		Visat ↕	% av fi ↕	Längd ↕	% av fi ↕	Kvalitet ↕	Visat ↕	Längd ↕	Visat ↕	Längd ↕
1	Nagu	473	39%	57510	899%	2320	1206	6394	1033	1803
2	Skärgårdshavets nationalpark	48	17%	20463	135%	389	278	15214	299	2055
3	Regionalväg 180	47	46%	5972	82%	106	102	7297	-	-
4	Nagu kyrka	43	21%	9978	360%	1411	206	2771	-	-
5	Elektra (hybridfärja)	38	15%	3665	158%	62	254	2320	-	-
6	M/S Eivor	37	11%	4201	186%	264	327	2253	-	-
7	Kyrkbacken, Nagu	37	*	16312	*	252	-	-	-	-
8	Westerholmstigen	32	58%	4912	93%	83	55	5264	-	-
9	Fast vägförbindelse Nagu-Pargas	23	*	11542	*	91	-	-	-	-
10	Naguositivet	18	35%	2231	111%	38	52	2016	-	-
11	Fagerholm (holme)	17	*	7807	*	116	-	-	-	-
12	Storströmmen	16	*	2822	*	102	-	-	-	-
13	Kategori:Öar i Nagu	15	*	227	*	32	-	-	-	-
14	Pärnäs	14	6%	1571	189%	127	226	832	-	-
15	Anne-Mari Hyryläinen	12	9%	3732	77%	79	128	4875	151	221
16	Ingenjör Pettersson	10	14%	1248	43%	45	74	2917	-	-
17	Gullkrona fjärd	9	20%	3221	293%	136	46	1100	-	-
18	Nagu ungdomsförening	9	*	2708	*	30	-	-	-	-
19	Nagumodellen	8	*	10475	*	84	-	-	-	-
20	Kategori:Nagu	7	175%	171	151%	41	4	113	-	-
21	Skärgårdshavets biosfärområde	7	27%	3685	149%	70	26	2467	-	-
22	Nötö kapell	6	18%	4846	104%	120	34	4665	-	-
23	Kategori:Personer från Nagu	6	*	64	*	7	-	-	-	-
24	Kvivlax, Nagu	5	*	1822	*	37	-	-	-	-
25	Nagu IF	5	83%	2512	190%	57	6	1321	-	-
26	Taslot	4	*	4113	*	83	-	-	-	-
27	Urksor	4	*	4423	*	70	-	-	-	-

En exempelutskrift ur Fredrikas lupp; se <https://projektfredrika.fi/Nagu>

300.000 = >25x).

Det är svårt att bedöma en sidas relevans för det svenska Finland. Exempel: Av de tio mest lästa Wikipediasidorna om personer som av Wikipedia anges som finlandssvenskar är en subjektiv gissning att **Allan Schulman** och **Sune Mangs** har högsta andelen rikssvenska läsare. **Stefan Ingves**, **Stina Ekblad** och **Mark Levgood** har också väldigt många rikssvenska läsare, medan proportionerna kan vara rätt neutrala för **Edith Södergran**, **Tove Jansson** och **Birgitta Ulfsson**. I andra ändan av spektret torde **Kjell Westö** endast kunna slås av **Gustaf Mannerheim** då det gäller hög proportion finlandssvenska läsare. Sverigefinlandssvenskar är överrepresenterade i den rikssvenska lästatistiken.

Huruvida yrkesverksamhet i Sverige gör en person mindre relevant för det svenska Finland är en kvistig fråga. Åtminstone kan subjektiva gissningar inte programmeras, så *det behövs ett objektivi mått på sidornas finlandssvenskhet (fivness)*, för att fånga tanken att artikeln på svenska om finlandssvensken **Linus Torvalds** kan anses mer relevant för Projekt Fredrika än artikeln om finlandssvensken Allan Schulman, även om Allan med sina 7200 sidvisningar på svenska klår Linus' futtiga 1920 sidvisningar med

hästlängder (nästan 4x).

Ett botemedel vore att summera sidvisningarna för samtliga språk. Då klår Linus Allan. Men det hjälper endast för att ge mått på artiklar som redan på något vis är kategoriserade såsom hörande till det svenska Finland.

Alltså kastar vi fram tanken på *ett mer komplicerat mått som kan tillämpas på alla artiklar*. Låt oss kalla det finlandssvenskhet (fivness). Måttet bör vara lika objektivt som quality, dvs. *baseras på mätbara, objektiva och automatiserbara tal*, där dock faktorerna kan justeras med subjektivt omdöme. Måttet behövs för att uppskatta en artikels relevans för det svenska Finland, och minimera distractionen av debatter om påvens skägg, av typ *"vad räknas som finlandssvensk?"*.

Hittillsvarande tankar om hur man räknar ut fivness:

► **Primär fivness** har artiklar som *hör till Wikipedia-kategorier som direkt kopplas till det svenska Finland* (svenska orter såsom *Kökar*, tvåspråkiga orter såsom *Nagu*, **finlandssvenskar** såsom *Linus Torvalds*); detta är ett binärt mått (ja/nej) för personer, medan orter kunde ha olika fivness beroende på andelen svenskspråkig befolkning

► **Sekundär fivness** har artiklar som hör till *kategorier skapade för artiklar med primär fivness* (*Kirjais* är en ö i kate-

gorin Nagu); detta är ett binärt mått (ja/nej)

► **Tertiär fivness** har artiklar som är *länkade till eller från artiklar med primär eller sekundär fivness* (*Linux* är ett operativsystem skapat av Linus Torvalds); detta är ett numeriskt mått av samma typ som det tidigare beskrivna *quality*

► Varje artikel kan få *ett numeriskt mått på total fivness* om vi summerar dess primära, sekundära och tertiära fivness

► Artiklar med *indirekt anknytning till det svenska Finland* får, helt logiskt och tillika ändamålsenligt, en fivness större än noll. **Kulneff** via sin koppling till *Fänrik Stål*. **Sumio Shiratori** via *Mumin*-musiken. Av sådana artiklar är det fullt möjligt att det svenska Finlands existens kunde och borde framgå, på även på ryska och japanska.

»Genom ett bygga ut "fivness" stärker vi det svenska Finlands digitala närvaro, länkar och källkritiska djup»
prof. Henrik Meinander

Om behovet av ett enda numeriskt mått på sidors finlandssvenskhet

Huvudsyftet med uträkningen av fivness är att elegant undvika frågor av typen *"vad räknas som ett finlandssvenskt företag?"*. **Wärtsilä** och **Helsingfors Aktiebank** torde få högre fivness än **Valmet** och **Kansallis-Osake-Pankki**.

Meningslösa debatter uppstår lätt kring enskilda artiklar: Upplevde **Edith Södergran** sig själv som finlandssvensk? En sådan principiell debatt kan vara delvis oundviklig, men den bör inte flamma upp i tid och otid.

Begreppet finlandssvensk är sentida; att tillämpa det på Finlands svenska befolkning under århundraden långt före 1800-talet är därför vågat, men det vi förlorar i **precision** ("var **Per Kalm** den första finlandssvensken i Nya Zeeland?") vinner vi i **enkelhet**.

Kontentan: En riktgivande objektiv siffra kan hjälpa att undvika debatter för varje artikel. Verktyget kan hjälpa genom att räkna ut ett numeriskt mått.

Med tiden kan Wikidata eventuellt ta emot noggrannare definitioner av fivness, beroende på tidsepo. Det är i så fall någonting som Projekt Fredrika inte själv avgör, utan högst kan vara med och påverka, i samverkan med Wikidata-gemenskapen och diverse svenska institutioner i Finland, såsom **Folktinget**.

VERKSAMHETSPLAN 2020

Ytskrap är vad vi gjort hittills. Under 2020 vill vi nå djupare, inom ett antal områden - samtliga med syftet att det svenska Finland ska avspeglas väl på Wikipedia, på svenska och andra språk.

Lägesrapport: Vi behöver en täckande överblick. Det finns minst 2043 finlands-svenskar på Wikipedia, av vilka somliga har artiklar enbart på svenska, andra enbart på finska, mest som ett resultat av brist på systematik. Det finns tiotusentals övriga artiklar som beskriver det svenska Finland; enbart *Uppslagsverket Nagu* har långt över tusen artiklar.

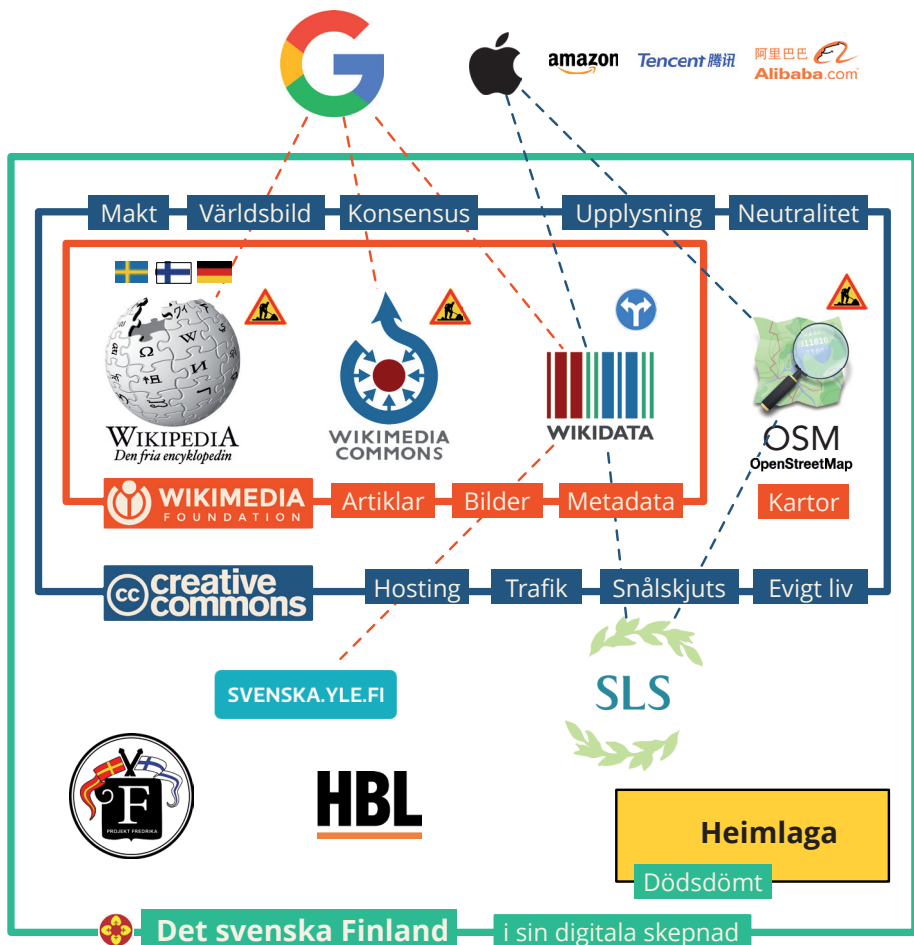
Ett mål för 2020 är att skapa en åskådlig överblick över artiklarna. **Personer**, uppdelade enligt tidsepoker (typ svenska tiden, ryska tiden, före kriget, före EU-anslutning, nutid) och yrkeskategori. **Orter**, uppdelade enligt landskap och socken. **Övrigt**, såsom skolor, idrottsföreningar, företag.

Väckelse: Vi vill väcka envars heliga upprördhet, rörande brister på Wikipedia. Var och en bör själv upptäcka bristerna, och känna efter hur fel det är. Endast hos den som tänkt tanken "Varför behandlas just min ort / mitt yrke / mitt intresse så styvmoderligt?" uppstår motivation att ändra. Projekt Fredrikas uppgift är att bena ut objektiva fakta på detaljnivå, för varje enskild sparbankstiftelse, författar-, hembygds- och idrottsförening. För detta har vi skapat Fredrikas lupp, och den ska stå till tjänst med analyser. Dessa distribueras tillsammans med helhetsbilden som framgår av lägesrapporten.

Forskning: Vi vill att universitet och högskolor organiserar progradun, diplomarbeten och doktorsavhandlingar kring Wikipedia, Wikidata och öppen data. Vi vill hjälpa och stöda universiteten i detta. Vi vill bygga broar till forskare inom digitala humaniora: Hur skiljer sig bilden på Wikipedia från den akademiska världsbilden? Och vi vill ge begreppet "fivness" en akademisk rykt, så vi har ett mått på en enskild Wikipedia-artikels betydelse för det svenska Finland.

Bokutgivning: Vi vill ge ut flere uppslagsverk. Nagu är bara början. Vi tänker längre än Korpo och Kimito, och faktiskt längre än Korsholm, Kökar och Karis. Vi tror att yrkesgrupper kan vara betjänta av uppslagsverk: författare, konstnärer, idrottare, musiker.

Wikidata: Vi vill systematiskt bygga upp metadata i Wikidata, för att stöda lägesrapporten, väckelsen, forskningen och bokutgivningen. Wikidata underlättar även kartläggningen av vilka artiklar som behöver översättas, och vilka artiklars kvalitet är mest undermålig.

Wikimedia Foundation och Open Streetmap bygger på Creative Commons och öppen data. Heimlaga nätresurser kräver mycket av dess innehavare. Öppna data som förvaltas av Wikimedia eller OSM kräver mindre: hosting ingår, data lagras gratis, trafiken är gratis. Redaktörerna får på sätt och vis åka snålskjuts på Wikimedia och Open Streetmap. Deras verk uppstår i form av evigt liv.

Kategorisering: Vi tror att väl kategoriserade artiklar spontant och naturligt fåt uppmärksamhet vid det svenska Finland. Många artiklar försummar kopplingen till det svenska Finland, rörande både kategorisering ("Finlandssvenska författare") och löptext ("Tove Jansson var en finlandssvensk författare"). Detta gäller främst artiklar på andra språk än svenska.

Ambassadörskap: Vi ser Wikipedia vara det potentiellt bästa visitkortet för det svenska Finland, för den finska allmänheten, för svenskar från Sverige, för norrmän, tyskar, ester, araber. Vi har inte språkkunskapen eller resurserna att rätta alla språkversioner själva, men via vårt arbete med ambassadörer kan vi förverkliga målen om kategorisering, översättning och kvalitetshöjning även på andra språk än svenska.

Bilder och ljud: Vi ser en möjlighet att via bild och ljud göra det svenska Finland mer framstående på Wikimedia Commons, vilken är källan för bilder och ljud som refereras till från Wikipedia. Denna fråga omfattar informationsteknik i låg

grad, däremot juridik och väckelsearbete i hög grad.

Kartor: Vi uppfattar det som viktigt att öppen data om det svenska Finland också ska omfatta geografiska data. Dessa förvaltas på Open Streetmap, inte av Wikimedia Foundation, även om tätt samarbete finns. År 2020 vill vi pröva våra vingar och lära oss vad som bör göras inom kartdata.

Skrivstugor: Vi vill via skrivstugor och kurser öka antalet aktiva Wikipedianer och höja artiklarnas kvalitet. Vi har märkt att det bland skrivkunnigt och välvilligt folk finns en onödig rädsla för att ändra i Wikipedia. Vi vill sänka tröskeln genom att förteckna enkla uppdrag, munbitar av vad som "borde göras". Vi hoppas speciellt kunna inspirera pensionärer att bli aktiva Wikipediaredaktörer.

Antingen blir det svenska Finland bortglömt, eller tvärtom - en förebild för resten av världen, för hur man med öppen data kan stöda sammanhållning, beslutsfattande och verksamhet in real life.

WIKIPEDIA, FRIA VERK OCH UPPHOVS RÄTT

Wikipedia är ett fritt verk i betydelsen att vem som helst, förutom att gratis utnyttja det, har rätt att **kopiera** det och **bygga vidare** på det. Detta är en central egenskap. Juridik och praxis kring detta garanterar Wikipedias existens oberoende av någon enskild aktör.

Wikimedia Foundation driver serverna och har stort inflytande på hur Wikipedia utvecklas. Det betyder ändå inte att de kan styra utvecklingen mot gemenskapens vilja; om stiftelsen förlorar gemenskapens förtroende så kommer någon att kopiera allt innehåll och få med sig en stor del av gemenskapen, som fortsätter arbetet under ett nytt varumärke och med en ny huvudman. Så hände t.ex. med **Wikitravel**, där den tyska språkversionen lösgjorde sig och fortsatte som **Wikivoyage**, numera del av Wikimedia-familjen (se [[voy:en:Wikivoyage:Wikivoyage and Wikitravel]]).

»Alla upphovsrättsinnehavare måste licensera sina bidrag under en lämplig fri licens«

För att innehållet skall kunna kopieras och behållas tillgängligt är det viktigt att alla upphovsrättsinnehavare licenserar sina bidrag under en lämplig fri licens, för Wikipedias text **Creative Commons CC-BY-SA 3.0**. Licensen tillåter användning för vilket som helst ändamål, inklusive kommersiellt utnyttjande. Avsikten är att andra aktörer skall kunna sprida Wikipedia eller mindre artikelsamlingar också mot betalning. Tack vare detta kan Projekt Fredrika sälja exemplar av Uppslagsverket Nagu för att täcka tryckkostnaderna.

Creative Commons har också andra licenser, varav -ND och -NC inte kan betraktas som fria: de tillåter inte ändringar i verket respektive kommersiellt utnyttjande. Om man vill ha en fri licens räcker det alltså inte att be om "CC"-licensering. CC-zero är problematisk p.g.a. den ideella upphovsrätten i EU.

För Wikipedias del håller man sig för enkelhetens skull till en enda licens för texten. Historiskt använde man GNU GFDL, vilket ännu kan avspeglas någonstans. För **bilderna** är det mer komplicerat, eftersom de flesta bilder inte skapats enkom för Wikipedia. På Wikimedia

Commons, som tillhandahåller bilderna för bland annat Wikipedia, tillåts **vilken som helst tillräckligt fri licens** (och verk som inte står under upphovsrätt).

Ironiskt nog är de som arbetar med fritt innehåll ofta mycket **mer strikta** vad gäller upphovsrätt än andra. Orsaken är att man dels vill förhindra en situation där någon får en hållhake på dessa

projekt, dels vill att andra som utnyttjar sin rätt att använda materialet skall kunna göra det **utan rädsla för att bli stämd** av någon upphovsrättsinnehavare. Hur skulle det kännas om upplagan av Uppslagsverket Nagu måste dras in för att en fotograf hävdar upphovsrättsintrång?

»CC-BY-SA 3.0 tillåter användning för vilket som helst ändamål, inklusive kommersiellt utnyttjande«

Upphovsrätten är komplicerad. Ännu mer komplicerad blir den för Wikipedia genom att **många olika jurisdiktioner** är inblandade: fotografens, den där bilden först publicerats, den därifrån bilden kopierats till Wikimedia Commons, uppladdarens, redaktörens som lägger in bilden, den där serverna ligger, deras ägares, och eventuellt några till. Det finns internationella avtal som lite förenklar det hela, men avtalen handlar i första hand om att respektera enskilda länders lagstiftning. I Wikimedia-projektet är det i praktiken landet där bilden först publicerades och USA som gäller, i vissa fall upphovsmannens hemland eller länderna där en viss språkversion i första hand läses.

Då vi vill ladda upp och använda finska bilder måste de vara **fria enligt lagstiftningen i Finland och USA**. Det är lätt om upphovsrättsinnehavaren godkänner en lämplig fri licens: det räcker att för Wikimedia Commons visa att det verkligen är upphovsmannen som godkänner licensen, vid behov genom **OTRS-proceduren**. För bilder som är tillräckligt gamla gäller det att **veta de relevanta årtalen**, vilket inte alltid är lätt. För bilder som är fria för att de ingått i myndighetsbeslut eller av andra speciella skäl gäller det att tolka lagen.

Det med lämplig licens är ibland komplicerat. Vissa licenser har mycket specifika krav på hur upphovsmannen, licensen etc. skall uppges. För CC-BY-SA räcker det att göra det på ett för mediet rimligt sätt, men licensen tillåter att man kräver att verkets titel och en sponsor nämns. PD-self och CC-zero gäller inte som sådana i Finland, utan man måste fortfarande respektera den "ideella" upphovsrätten, d.v.s. använda verket på ett hänsynsfullt sätt och ange upphovsmannen.

För gamla verk är samspelet mellan Finlands och USAs lagstiftning viktigt. USA har en avvikande upphovsrättslag-

Juridik och praxis garanterar Wikipedias existens oberoende av någon enskild aktör.

stiftning och gick sent med i det internationella upphovsrättsavtalet (**Bernkonventionen**). I avtalet ingår att ett land skall ge samma skydd åt utländska verk som åt sina egna, dock inte retroaktivt åt verk som redan var fria i ursprungslandet. Därför är det avgörande huruvida ett verk var fritt i Finland 1996. För verk som blivit fria senare är det viktigt att notera att publiceringsåret är det avgörande i USA, för de bilder det kan vara fråga om. Också i Finland gäller skilda bestämmelser om bilder som inte publicerats under skyddstiden.

Skyddstiden har successivt förlängts, vilket betyder att tidigare lagstiftning spelar in. En komplikation är att det finns tre årtal som kan vara viktiga: året då verket skapades, året det publicerades och året då upphovsmannen dog. För fotografier gör man dessutom skillnad mellan "fotografiska bilder" och "fotografiska verk", och vad som krävs för att uppnå "verkshöjd" är inte väletablerat (och skiljer sig mellan länder).

Lajos Parkatti

Projekt Fredrika r.f.

Wikimedian in Residence

BOKSLUT FÖR PROJEKT FREDRIKA R.F.

Resultaträkning 1.1-31.12.2019

INTÄKTER	126 810,66	100%
Understöd 2019	113 500,00	90%
Svenska kulturfonden	50 000,00	39%
Konstsamfundet	30 000,00	24%
Svenska folkskolans vänner	20 000,00	16%
Sparbanksstiftelsen i Nagu	13 500,00	11%
Understöd från tidigare år	12 800,66	10%
Sparbanksstiftelsen i Nagu, från 2018	12 800,66	10%
Övriga intäkter	510,00	0%
Bokförsäljning Uppslagsverket Nagu	510,00	0%
KOSTNADER	-78 938,06	100%
Personalkostnader	-61 657,66	78%
Löner och arvoden	-53 152,77	67%
ArPL-avgifter och övriga personalkostnader	-8 504,89	11%
Övriga kostnader	-17 280,40	22%
Tryck av Uppslagsverket Nagu	-6 611,68	8%
Resor och övriga resekostnader	-6 354,05	8%
Mötes- och förhandlingskostnader	-173,00	0%
Telefon, internet	-51,80	0%
Post - Uppslagsverket Nagu	-248,20	0%
Kontorsmaterial	-471,42	1%
Hyror (förvaring av tryckt material)	-47,50	0%
IT-kostnader	-939,77	1%
Annonser	-269,62	0%
Bokföring och revision	-676,42	1%
Bankkostnader	-96,65	0%
Övriga administrativa kostnader	-1 340,29	2%
RÄKENSKAPSPERIODENS ÖVERSKOTT	47 872,60	38%

Balansräkning 31.12.2019

Aktiva	58 324,71
RÖRLIGA AKTIVA	58 324,71
Fordringar	48 372,21
Kortfristiga fordringar Magma	48 372,21
Kassa och bank	9 952,50
Aktia FI32 4055 0016 9925 35	9 952,50
Passiva	58 324,71
EGET KAPITAL	47 872,60
Räkenskapsperiodens överskott	47 872,60
FRÄMMANDE KAPITAL	10 452,11
Kortfristigt	10 452,11
Inköpsskulder	248,20
Resultatregleringar Magma	10 203,91

KOMMENTARER TILL STATISTIKEN NEDAN:

1. "Artiklar totalt" betyder antalet editerade artiklar. "Editeringar" är antalet gånger man editerat (samma artikel möjligen flere gånger).
2. **Michael Rießler** har gjort många editeringar som inte har att göra med Projekt Fredrika. Det har **Lajos Parkatti** också, men Lajos har två Wikipedia-identiteter, och Alpark innehåller enbart Fredrika-aktiviteter.
3. **Sofia Ek** (och **Lina Winqvist**) har laddat upp ett större antal bilder och ljudfiler på Wikimedia Commons. Vår statistik nedan beaktar tyvärr inte dem.
4. De tre sista språken är **estniska**, **norska** och **arabiska**. Endast sådana språk är med, som flere än en person utfört editeringar på. Siffran "o" betyder ungefär "editering utförd men inte accepterad".
5. De 1424 "nya" **bot-artiklarna** är strängt taget inte nya, utan endast artiklar som fått nya, mer beskrivande namn.

WIKIPEDIA-AKTIVITET 2019

Antal editeringar 2019		Antal språk	Artiklar				Antal artekediteringar på									
Användare	Namn		Nya	Totalt	Editeringar	Lagt till	Tagit bort	sv	fi	en	de	fr	ru	et	no	ar
PFredrikaBot	Tobias Jern	1	1 424	4 750	7 997	426 982	-9 725	7 997								
Michael.riessler	Michael Rießler	8	16	338	576	112 467	-21 128	148	1	91	326		2	5	3	
Lina_Fredrika	Lina Winqvist	6	15	169	289	88 099	-1 279	267	7	11	3	0	1			
Cogitato	Kaj Arnö	41	16	124	362	41 373	-2 583	252	9	10	22	17	4	3	1	4
Rusalotjka	Anna Franzén	7	16	49	250	180 441	-10 746	201	18	9	1	11		10		0
Haasalmi	Hazel Salminen	2	7	42	109	32 491	-251	97	12							
Robertsilen	Robert Silén	3	1	25	34	8 208	-403	20	5	9						
Alpark	Lajos Parkatti	2	0	23	21	580	-264	18	3							
SofiaEk	Sofia Ek	2	0	20	40	3 900	-373	40		0						
MCAVAT	Matilda Åberg	4	0	7	28	2 197	-243	22		3	0	3				
Totalt			1 495	5 540	9 678	894 541	-46 752	9 062	55	133	352	31	7	18	4	4

STADGAR FÖR PROJEKT FREDRIKA R.F.

1. Föreningens namn, hemort och språk

Föreningens namn är Projekt Fredrika r.f. och dess hemort är Nagu. Föreningens språk är svenska.

2. Syfte och verksamhetsformer

Föreningens syfte är att främja intresset för och tillgången på täckande och korrekt information om det svenska i Finland på Wikipedia och andra motsvarande webbplatser.

Föreningen fullföljer sitt syfte genom att

- ▶ uppdatera artiklar och annan information i uppslagsverket Wikipedia, på svenska och andra språk
- ▶ underlätta allmänhetens arbete att uppdatera i Wikipedia, på svenska och andra språk,
- ▶ driva andra liknande initiativ rörande intresset för och tillgången på täckande och korrekt information om det svenska i Finland även utanför Wikipedia.

För att stöda verksamheten kan föreningen

- ▶ ordna skrivstugor, evenemang, diskussioner och kurser
- ▶ bedriva forsknings-, informations- och publikationsverksamhet
- ▶ rikta initiativ till olika myndigheter
- ▶ ta emot understöd, donationer och testamenten
- ▶ äga för verksamheten nödvändig fast och lös egendom
- ▶ samarbeta med andra motsvarande föreningar och organisationer.

3. Medlemmar

Var och en som antar föreningens syfte och stadgar kan bli medlem i föreningen. Medlemmar godkänns av föreningens styrelse på ansökan.

4. Anslutnings- och medlemsavgift

Årsmötet beslutar om storleken av den anslutningsavgift och årliga medlemsavgift som tas ut från medlemmarna.

5. Styrelse

Föreningens angelägenheter sköts av styrelsen som har en ordförande och 2-4 andra ordinarie ledamöter som alla utses vid årsmötet. Styrelsens mandat-tid är tiden mellan årsmötena. Styrelsen väljer inom sig en vice ordförande och utser inom eller utom sig en sekreterare,

en kassör och andra nödvändiga funktionärer. Styrelsen sammanträder på kallelse av ordföranden eller, om denna är förhindrad, på kallelse av vice ordföranden när de anser att det behövs eller när minst hälften av styrelseledamöterna så kräver. Styrelsen är beslutför när minst hälften av dess ledamöter, ordföranden eller vice ordföranden medräknade, är närvarande. Omröstningarna avgörs med absolut majoritet. Om rösterna faller jämnt, avgör ordförandens röst, vid val avgör emellertid lotten.

6. Tecknande av föreningens namn

Föreningens namn tecknas av styrelsens ordförande, vice ordförande, sekreterare eller kassör, var för sig.

7. Räkenskapsperiod

Föreningens räkenskapsperiod omfattar ett kalenderår.

8. Föreningens möten

Då styrelsen eller föreningens möte så beslutar, är deltagande i föreningens möte också möjligt per post, genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel före eller under mötet. Föreningen håller två ordinarie möten om året. Föreningens vårmöte hålls i januari-maj och höstmöte i september-december på en av styrelsen närmare fastställd dag. Vid föreningens möten har varje medlem en röst. Som mötets beslut gäller, om inte något annat bestäms i stadgarna, den åsikt som har understötts av mer än hälften av de av-givna rösterna. Om rösterna faller jämnt, avgör ordförandens röst, vid val avgör emellertid lotten.

9. Kallelse till föreningens möten

Styrelsen ska sammankalla föreningens möten senast sju dagar före mötet genom att skicka ett kallelsebrev till varje medlem per post eller per e-post.

10. Ordinarie möten

Vid föreningens vårmöte behandlas följande ärenden:

1. mötet öppnas
2. val av mötesordförande, sekreterare, två protokolljusterare och vid behov två rösträknare
3. mötets laglighet och beslutförhet konstateras
4. föredragningslistan för mötet godkänns
5. bokslut, årsberättelse och verksam-

hetsgranskarnas/revisorernas utlåtande presenteras

6. beslut fattas om fastställande av bokslut och beviljande av ansvarsfrihet för styrelsen och andra ansvariga
7. övriga i möteskallelsen angivna ärenden

Vid föreningens höstmöte behandlas följande ärenden:

1. mötet öppnas
2. val av mötesordförande, sekreterare, två protokolljusterare och vid behov två rösträknare
3. mötets laglighet och beslutförhet konstateras
4. föredragningslistan för mötet godkänns
5. verksamhetsplan, budget samt anslutnings- och medlemsavgifternas storlek för följande kalenderår fastställs
6. val av styrelseordförande och övriga medlemmar i styrelsen
7. val av en verksamhetsgranskare och

Projekt Fredrika anmäldes till Patent- och registerstyrelsen den 31.12.2017, och godkändes 26.3.2018.

dennes suppleant samt en revisor och dennes suppleant

8. övriga i möteskallelsen angivna ärenden

Om en föreningsmedlem önskar att ett ärende ska behandlas vid föreningens vår- eller höstmöte ska han eller hon skriftligen meddela detta till styrelsen i så god tid att ärendet kan tas med i möteskallelsen.

11. Ändring av stadgar och upplösning av förening

Beslut om ändring av stadgarna och om upplösning av föreningen ska fattas vid två på varandra följande föreningsmöten med minst tre fjärdedelars (3/4) majoritet av de röster som avgetts vid omröstningen. Stadgeändringen eller upplösningen av föreningen ska anges i möteskallelserna. Om föreningen upplöses används föreningens tillgångar för att främja föreningens syfte på ett sådant sätt som bestäms av det möte som fattar beslutet om upplösning. Om föreningen blir upplöst används dess tillgångar för ett ändamål som motsvarar föreningens syfte, så som mötet beslutar.

PORTRÄTT AV NÅGRA FREDRIKOR

Kaj Arnö
Styrelseordförande
München / Nagu
kaj@arno.fi

Jessica Parland-von Essen
Styrelsemedlem
Grankulla
jessicapve@gmail.com

Lajos Parkatti
Styrelsemedlem
Åbo
lajos.parkatti@abo.fi

Henrik Ekberg
Uppslagsverket Finland
Raseborg
Henrik.Ekberg7@gmail.com

Matilda Åberg
Rådgivare från början
Nagu
matilda@refusedesign.fi

Robert Silén
Generalist
Helsingfors
robert.silen@iki.fi

Marcus Riska
Ideolog
Helsingfors
marcus.riska@pressdoor.fi

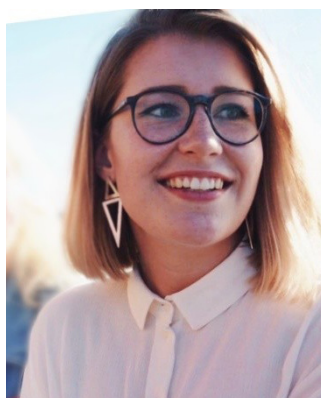
Sofia Ek
Bild, ljud, grafik
Helsingfors / Nagu
fiafotograf@gmail.com

Lina Winqvist
Innehållschef
Helsingfors
lina@projektfredrika.fi

Tobias Jern
Programutveckling
Helsingfors
tobiasjern24@gmail.com

Daniela Holm
Layout
Helsingfors
danielaholmhej@gmail.com

Michael Rießler
Tysk ambassadör
Helsingfors
m.riessler@gmail.com

FREDRIKA I PRESSEN OCH VIMLET

Ovan Pär Stenbäck; Henrik Meinander, Henry Wiklund; TV-nytt 23.10.2019

Julfest 10.12.2019

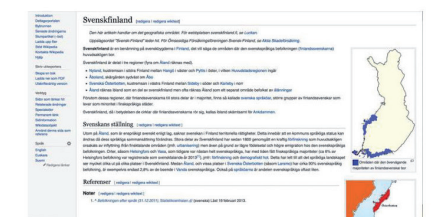

Telia FI 20:22 25%

Det svenska i Finland ska synas på Wikipedia — ny förening ska se till att det sker

24 september 2019 11:47
SPT
0

Svenska kulturfonden, Konstsamfundet och Svenska folkskolans vänner vill även uppmantra finlandssvenska föreningar, organisationer och eldsjälar att bidra till innehållet om Svenskfinland på Wikipedia.

Mårten Luksi sen Wikipediasta - Se on Wikipediassa.

På Wikipedia

sv.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Projekt_Fredrika

Utanför Wikipedia

twitter.com/projektfredrika

[instagram.com/projektfredrika](https://www.instagram.com/projektfredrika)

[facebook.com/projektfredrika](https://www.facebook.com/projektfredrika)

FO-KOD: 3082023-7
FI32 4055 0016 9925 35